Bevolkingsprognose 2010–2060: veronderstellingen over emigratie

Han Nicolaas, Coen van Duin, Stephan Verschuren en Elma Wobma

Publicatiedatum CBS-website: 2-mei-2011

Centraal Bureau voor de Statistiek

Den Haag/Heerlen

Verklaring van tekens

.	=	gegevens ontbreken
*	=	voorlopig cijfer
**	=	nader voorlopig cijfer
x	=	geheim
–	=	nihil
–	=	(indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	=	het getal is kleiner dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	=	een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2010–2011	=	2010 tot en met 2011
2010/2011	=	het gemiddelde over de jaren 2010 tot en met 2011
2010/'11	=	oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2010 en eindigend in 2011
2008/'09–2010/'11	=	oogstjaar, boekjaar enz., 2008/'09 tot en met 2010/'11

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever
Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312
2492 JP Den Haag

Prepress
Centraal Bureau voor de Statistiek - Grafimedia

Omslag
TelDesign, Rotterdam

Inlichtingen
Tel. (088) 570 70 70
Fax (070) 337 59 94
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

Bestellingen
E-mail: verkoop@cbs.nl
Fax (045) 570 62 68

Internet
www.cbs.nl

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen, 2011.
Verveelvoudiging is toegestaan, mits het CBS als bron wordt vermeld.

Bevolkingsprognose 2010-2060: veronderstellingen over emigratie

Han Nicolaas, Coen van Duin, Stephan Verschuren en Elma Wobma

De emigratieveronderstellingen voor de bevolkingsprognose zijn voor een groot deel gebaseerd op retourpercentages: het aandeel immigranten dat weer uit Nederland vertrekt. De retourpercentages liggen relatief hoog voor arbeids- en studiemigranten en laag voor asiel- en gezinsmigranten. Het toegenomen belang van arbeidsmigratie betekent naar verwachting dat de retourpercentages voor veel herkomstgroepen ook in de toekomst rond het hoge niveau van het afgelopen tien jaar zullen liggen. De emigratiegeneigdheid van in Nederland geboren personen is in 2009 scherp gedaald, maar in 2010 weer iets hersteld. Verondersteld wordt dat deze in de toekomst gemiddeld genomen rond het niveau uit de jaren 2002-2003 zal liggen, nog iets boven het huidige niveau.

1. Inleiding

In december 2010 is de nieuwe bevolkingsprognose van het CBS gepubliceerd. Deze prognose is gebaseerd op veronderstellingen over toekomstige ontwikkelingen van geboorte, sterfte en buitenlandse migratie.
Dit artikel gaat in op de veronderstellingen over emigratie. Voor in Nederland geboren autochtonen en tweedegeneratieallochtonen worden veronderstellingen gemaakt over emigratiekansen. Voor eerstegeneratieallochtonen, die als immigrant naar Nederland zijn gekomen, worden veronderstellingen gemaakt over het aandeel dat weer uit Nederland vertrekt, ofwel het retourpercentage.

In de migratieprognose worden migranten onderscheiden naar herkomstgroep. De indeling, die sinds de vorige prognose niet veranderd is, is als volgt:

1. Nederland (autochtonen en tweede generatie autochtonen)

Westerse gebieden:
2. Europese Unie (26 landen; exclusief Nederland)
3. Overige Europese landen
4. Overige niet-Europese landen (Noord-Amerika, Japan en Oceanië)
5. Indonesië (inclusief voormalig Nederlands-Indië)

Niet-westerse gebieden:
6. Turkije
7. Marokko
8. Suriname
9. Nederlandse Antillen en Aruba
10. Afrika (exclusief Marokko)
11. Azië (exclusief Indonesië en Japan)
12. Latijns-Amerika (exclusief Suriname, Nederlandse Antillen en Aruba)

Voor alle groepen behalve de eerste betreft het allochtonen van de eerste generatie. Waar in de tekst over Afrika wordt gesproken, wordt steeds Afrika exclusief Marokko bedoeld. Met Azië wordt steeds bedoeld Azië exclusief Indonesië en Japan, en met Latijns-Amerika steeds Latijns-Amerika exclusief Suriname, de Nederlandse Antillen en Aruba.

De veronderstellingen over immigratie en sterfte zijn gepubliceerd in (Nicolaas et al., 2011; Van Duin et al., 2011). De belangrijkste uitkomsten van de prognose worden besproken in (Stoeldraijer en Garssen, 2011; Van Duin en Garssen, 2011).

De bevolkingsprognose is eind 2010 opgesteld. Als startpunt voor deze prognose is op basis van cijfers tot en met september 2010 een raming gemaakt van het aantal emigranten over heel 2010. De cijfers over 2010 die in dit artikel worden genoemd zijn dus geraamde cijfers, die enigszins afwijken

van de voorlopige jaarcijfers die inmiddels zijn gepubliceerd (CBS, 2011). Het voorlopige jaarcijfer voor de totale emigratie ligt duizend personen onder de raming. Alle in dit artikel vermelde emigratiecijfers zijn inclusief het saldo administratieve correcties.

In de volgende paragraaf worden de ontwikkelingen in de emigratie in de afgelopen tien jaar beschreven. Paragraaf 3 behandelt de veronderstellingen voor de eerstegeneratieallochtonen en het aantal emigranten per herkomstgroep dat daaruit volgt. Paragraaf 4 behandelt de emigratie van autochtonen en tweedegeneratieallochtonen. In paragraaf 5 worden de uitkomsten van de emigratieprognose samengevat.

2. Recente ontwikkelingen

Na de eeuwwisseling nam het aantal emigranten dat Nederland verliet sterk toe (*grafiek 1*). In 2000 ging het nog om 79 duizend emigranten; in 2006 was dit aantal opgelopen tot 132 duizend. Zowel het aantal in het buitenland als het aantal in Nederland geboren emigranten nam sterk toe. De stijging was bij vrijwel alle herkomstgebieden zichtbaar.

1. Emigratie naar herkomstgroep, waarneming 1995-2010 en prognose 2008-2050

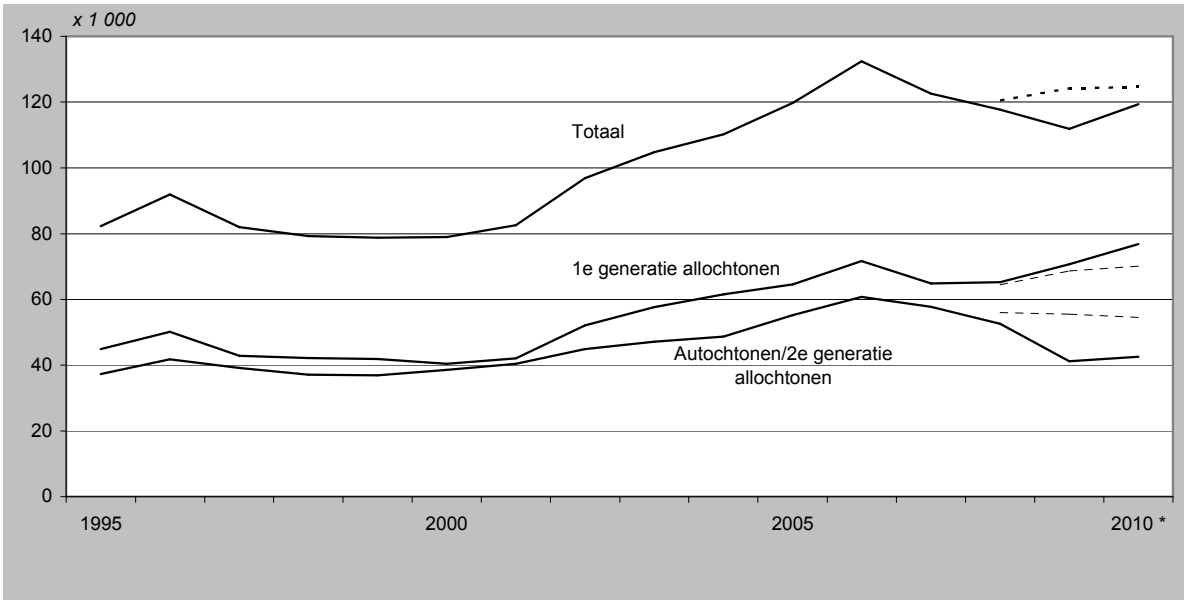

* raming op basis van voorlopige maandcijfers t/m september 2010

De emigratiekans van niet-westerse eerstegeneratieallochtonen, gestandaardiseerd naar leeftijd en geslacht, verdubbelde tussen 2000 en 2006 (*grafiek 2).* Voor de westerse eerste generatie nam de emigratiekans met bijna 40 procent toe en voor autochtonen met ruim 50 procent. De emigratiekans van tweedegeneratieallochtonen steeg met ruim 70 procent.
Dat de emigratiekansen van de niet-westerse eerste generatie sterker stegen dan die van andere groepen komt mogelijk deels door veranderende immigratiemotieven. In 2000 was 80 procent van de immigranten uit niet-westerse landen asielzoeker of gezinsmigrant; in 2006 was dit teruggelopen tot 60 procent. Het aandeel arbeids- en studiemigranten steeg in dezelfde periode van 12 tot 32 procent (Nicolaas et al., 2011).

In 2007 begon het aantal emigranten te dalen. De emigratie van personen uit andere Europese lidstaten bleef echter stijgen, onder invloed van de toegenomen immigratie uit deze gebieden.
In 2009 daalde de emigratie van autochtonen en tweedegeneratieallochtonen scherp tot het niveau van rond de eeuwwisseling. In 2010 is de emigratie van in Nederland geboren personen weinig veranderd en die van in het buitenland geboren personen verder gestegen. Er zijn naar schatting 119 duizend emigranten uit Nederland vertrokken, onder wie 77 duizend eerstegeneratieallochtonen, 29 duizend autochtonen en 14 duizend tweedegeneratieallochtonen.

2. Ontwikkeling gestandaardiseerde emigratiekans (genormeerd op niveau 2000)

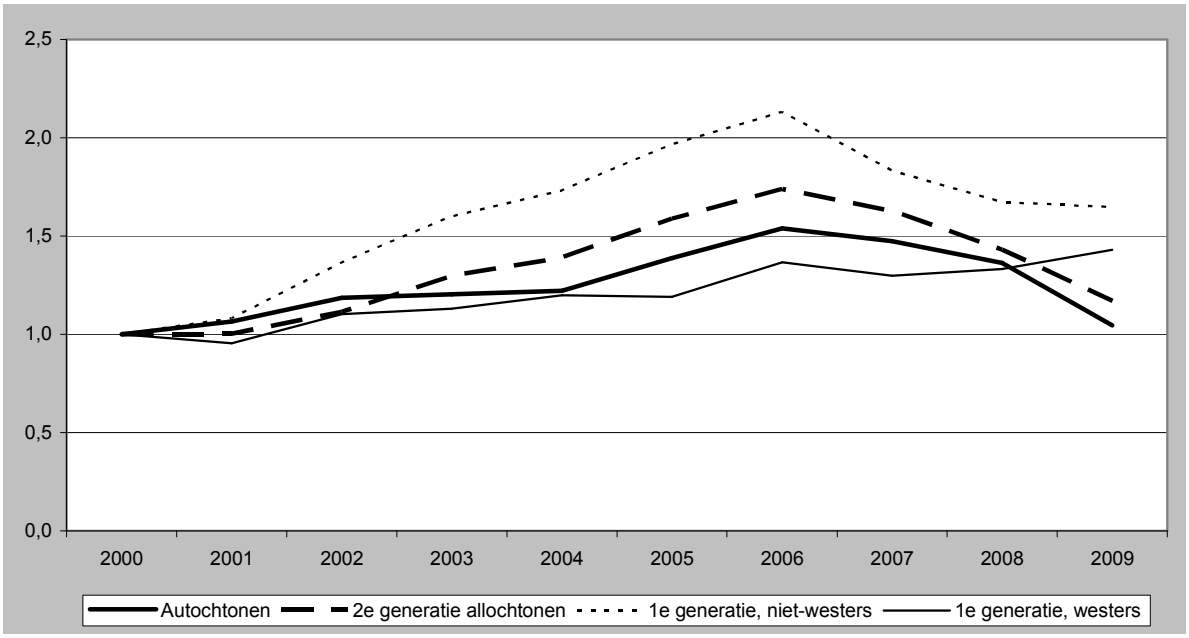

De prognose van 2008 overschatte de emigratie in 2009 met 12 duizend, doordat de sterke daling van het aantal in Nederland geboren emigranten niet was voorzien. In 2010 is het verschil tussen waarneming en prognose teruggelopen tot 5 duizend emigranten.

3. Eerstegeneratieallochtonen

3.1 Veronderstellingen retourmigratie

Sinds de prognose van 2004 zijn de veronderstellingen over de emigratie van eerstegeneratieallochtonen gebaseerd op verwachte retourpercentages: het aandeel immigranten dat na verloop van tijd weer vertrekt (De Jong en Nicolaas, 2006; Nicolaas, 2009). De retourpercentages zijn per tienjaarsleeftijdsklasse geschat op basis van waarnemingen over de immigratiecohorten 1995-2009. De retourpercentages in dit artikel zijn een gewogen gemiddelde van die leeftijdsspecifieke percentages waarin alle immigranten die weer uit Nederland vertrekken worden meegeteld, ongeacht hun bestemming. Ook immigranten die doormigreren naar een derde land en waarop de term retourmigratie strikt genomen dus niet van toepassing is, zijn meegenomen.
Het retourpercentage hangt sterk samen met de reden van immigratie. Gezinsmigranten zijn het meest geneigd in Nederland te blijven; arbeid- en studiemigranten het minst. Ook asielmigranten hebben lage vertrekpercentages, zeker bij korte verblijfsduren,.

Op basis van de samenstelling van de immigratie naar motief sinds 1995, zoals beschreven in Nicolaas et al. (2011), is per herkomstgroep gekozen voor een referentieperiode. Voor groepen waarvoor wordt verwacht dat de mix van migratiemotieven in de toekomst zal lijken op die over de periode 1995-2009 is deze hele periode als referentieperiode aangehouden. Dit is bijvoorbeeld gedaan voor Marokko, waar gezinsmigratie over de hele periode domineert. Bij verscheidene andere groepen is arbeidsmigratie recent belangrijker geworden. Omdat de verwachting is dat dit motief ook in de toekomst belangrijk zal zijn, wordt voor deze groepen een kortere, recentere referentieperiode (meestal 2000-2009) gebruikt. Aangenomen wordt dat het toekomstige niveau van de emigratiegeneigdheid van de groep, gecorrigeerd voor leeftijd, geslacht en verblijfsduur in Nederland, overeenkomt met het gemiddelde over de referentieperiode.

Voor immigranten uit Turkije, Marokko en Suriname is gezinsmigratie een belangrijk motief. Daarmee samenhangend zijn de retourpercentages relatief laag. Omdat voor Antilliaanse/Arubaanse migranten studie een belangrijker motief is en migratie tussen de Antillen/Aruba en Nederland voor deze groep eenvoudig is vanwege hun Nederlandse nationaliteit, zijn de retourpercentages voor deze herkomstgroep veel hoger.

De veronderstelde retourpercentages voor Marokkaanse, Surinaamse en Antilliaanse/Arubaanse migranten liggen dicht bij die van de vorige prognose (*grafiek 3*).

3. Retourpercentage naar herkomst en geslacht, 4 grootste niet-westerse groepen

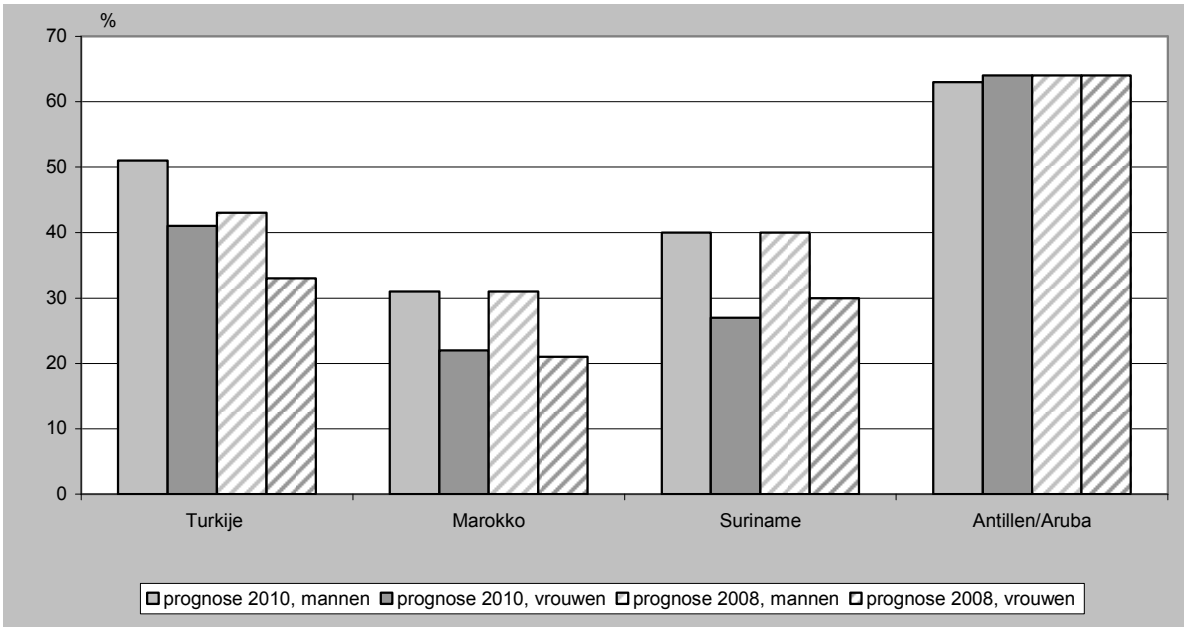

Voor migranten uit Turkije werd in de vorige prognose nog uitgegaan van de gemiddelde emigratiegeneigdheid over de jaren 1995-2007. Omdat het aandeel arbeids- en studiemigranten uit Turkije sinds de eeuwwisseling sterk is opgelopen, van 5 tot 25 procent, is voor de nieuwe prognose de referentieperiode 2000-2009 gebruikt. De veronderstelde retourpercentages komen daardoor 8 procentpunt hoger uit.

4. Retourpercentage naar herkomst en geslacht, westerse en overige niet-westerse groepen

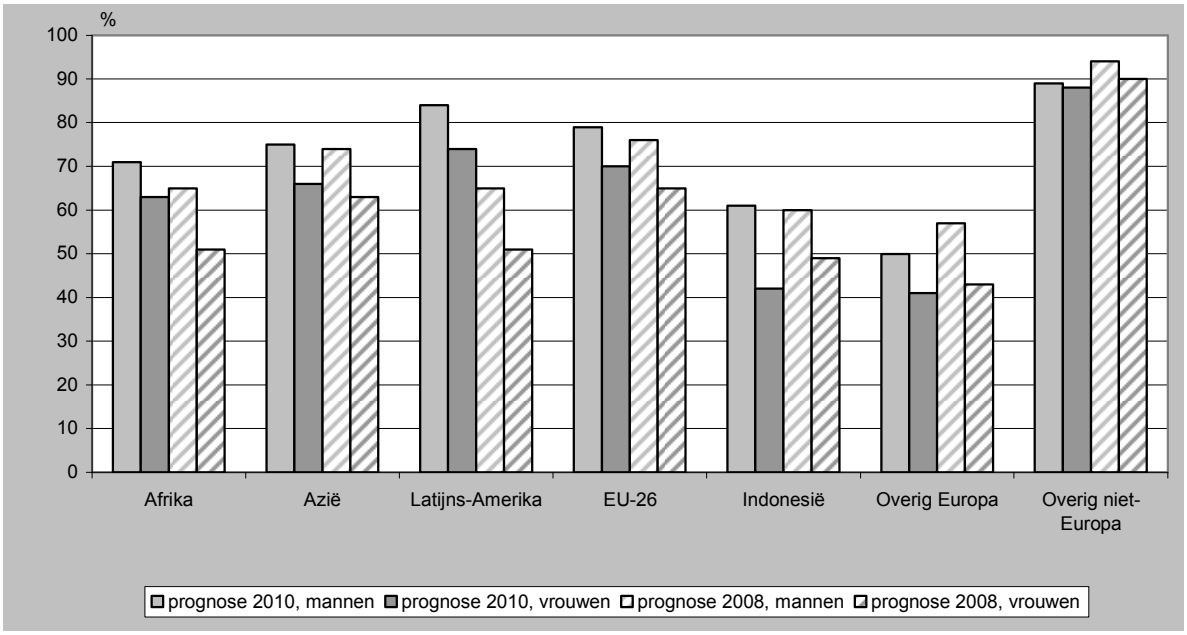

Bij immigranten uit de overige onderscheiden herkomstgroepen is gezinsmigratie een minder prominent motief, waardoor de retourpercentages hoger zijn. De regio overig niet-Europa, die bestaat uit de typische expat-landen Japan, Canada, de VS, Australië en Nieuw Zeeland, heeft uitzonderlijk hoge retourpercentages van bijna 90 procent. Van de westerse herkomstgebieden hebben Indonesië en Overig Europa (Europese landen die geen lid van de Europese Unie (EU) zijn, exclusief Turkije) de laagste retourpercentages (*grafiek 4*).

Het belangrijkste herkomstgebied, gemeten naar aantal immigranten, zijn de andere EU-lidstaten. Bij het doen van de veronderstellingen over de emigratie van personen uit dit gebied is een belangrijke vraag of ze de intentie hebben voorgoed in Nederland te blijven of na verloop van tijd weer terug willen migreren. De emigratie van Polen is in drie jaar tijd verdubbeld, van 3 duizend in 2006 naar 6,3 duizend in 2009. Ook de emigratie van Bulgaren en Roemenen is in deze periode flink gestegen. Deze ontwikkelingen geven aan dat er bij de nieuwe EU-burgers een behoorlijke geneigdheid is om terug te keren naar het land van herkomst. Een analyse van het retourmigratiegedrag van Polen die tussen 2003 en 2009 naar Nederland zijn gekomen laat zien dat ruim de helft binnen zeven jaar weer is geëmigreerd. De retourpercentages van Bulgaren en Roemenen liggen in dezelfde orde van grootte en die van immigranten uit de overige EU-landen zelfs nog iets hoger (Nicolaas, 2011).

Gezien de samenstelling van de groep immigranten uit de EU naar herkomstland en migratiemotief is aangenomen dat het uiteindelijke niveau van de emigratiegeneigdheid (gecorrigeerd voor leeftijd, geslacht en verblijfsduur) zal overeenkomen met dat over de jaren 2004-2009. Daarmee liggen de retourpercentages op termijn iets hoger dan in vorige prognose, toen van het niveau over de jaren 1995-2007 werd uitgegaan.

Ten opzichte van de vorige prognose vallen de retourpercentages van met name de herkomstgebieden Afrika en Latijns-Amerika hoger uit. In de vorige prognose werd de retourmigratie voor de gehele groep overig niet-westers (Azië, Latijns-Amerika en Afrika) uit de waargenomen retourmigratie met de referentieperiode 1995-2007 geschat. In een tweede stap werden de percentages voor de afzonderlijke groepen afgeleid op basis van waarnemingen over een beperkt aantal landen. Daarna werd het retourpercentage van Azië nog verhoogd vanwege de veronderstelde toename van de arbeidsmigratie. In de huidige prognose zijn de retourpercentages voor de drie groepen apart direct uit de waarnemingen geschat. Voor Afrika is referentieperiode 1995-2009 gebruikt en voor Latijns-Amerika en Azië een recentere periode, omdat er recent meer arbeidsmigranten uit deze gebieden komen. De retourpercentages voor Afrika en Latijns-Amerika komen met de nieuwe methode hoger uit. Voor Azië zijn de veronderstellingen ongeveer gelijk gebleven.

3.2 Prognose emigratie per herkomstgroep

De combinatie van de veronderstelde immigratie en de retourpercentages leidt tot een prognose voor het aantal emigranten van de eerste generatie per herkomstgroep.

3.2.1 Europese Unie

De emigratie van personen met één van de EU-landen als herkomst is de afgelopen jaren sterker toegenomen dan in de prognose was voorzien (*grafiek 5*). Dit hangt voornamelijk samen met de onderschatte toename van het aantal immigranten uit vooral de nieuwe EU-lidstaten. In tegenstelling tot de verwachting heeft de economische crisis niet geleid tot een sterke daling van de arbeidsmigratie.

In de nieuwe prognose wordt verondersteld dat de immigratie uit de landen van de EU de komende jaren structureel rond het huidige recordniveau zal liggen, om op termijn met zo'n 20 procent te dalen (Nicolaas et al., 2011). Ook zijn de verwachtingen voor de retourpercentages iets verhoogd. Beide aanpassingen leiden tot een hogere eindwaarde voor de emigratie. Deze wordt nu 33 duizend (*grafiek 6*), 5 duizend hoger dan in de vorige prognose.

5. Emigratie 1e generatie EU-26, waarneming en prognose 2008-2050

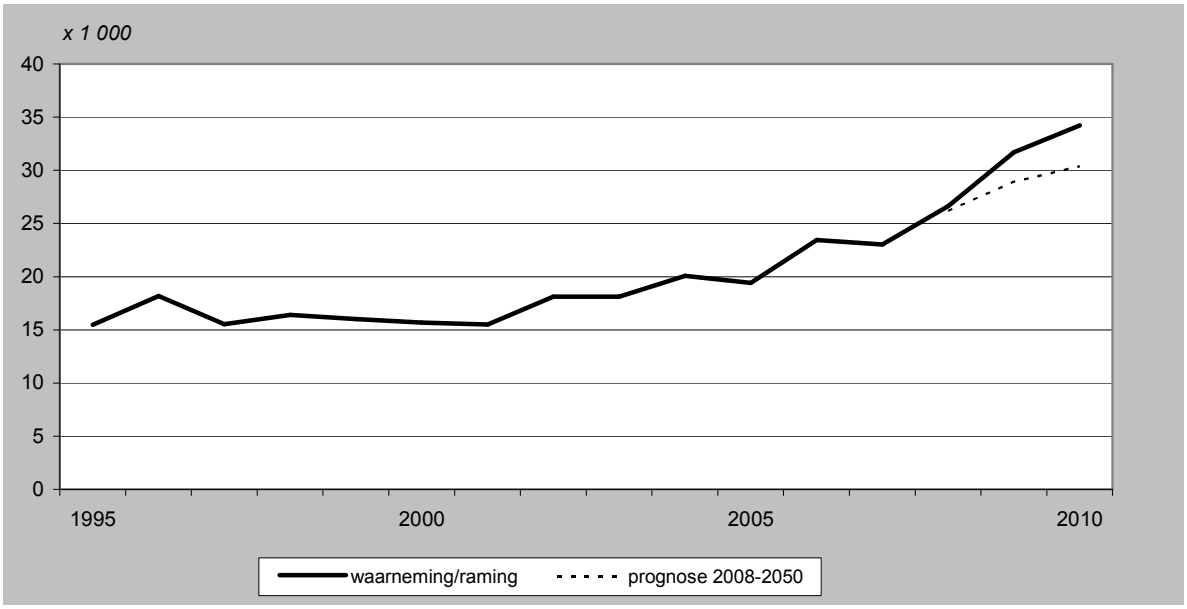

6. Emigratie 1e generatie EU-26, waarneming en prognose 2010-2060

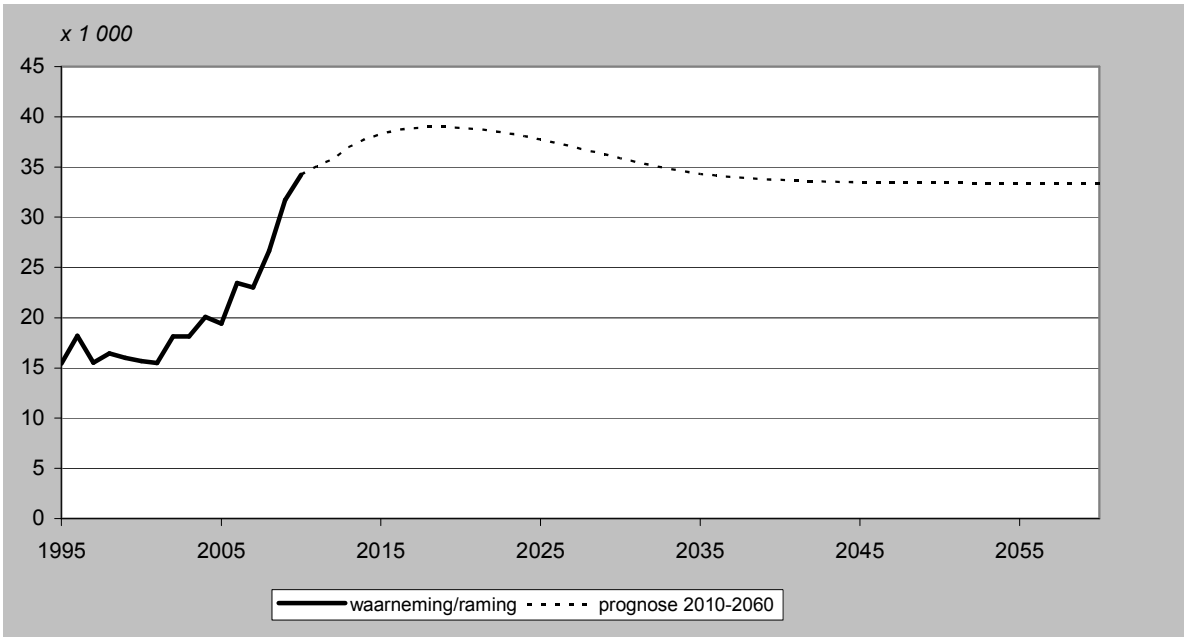

3.2.2 Azië, Afrika en Latijns-Amerika

De in 2008 ingezette opgaande lijn in de emigratie van Aziaten heeft zich conform de verwachting voortgezet (*grafiek 7*). Op termijn wordt een emigratie van 20 duizend personen per jaar verwacht, 6 duizend meer dan volgens de prognose van 2008 (*grafiek 8*). Het verschil is vooral het gevolg van een verhoging van de immigratieveronderstellingen, van 20 naar 28 duizend per jaar.

7. Emigratie 1e generatie Afrika, Azië en Latijns Amerika, waarneming en prognose 2008-2050

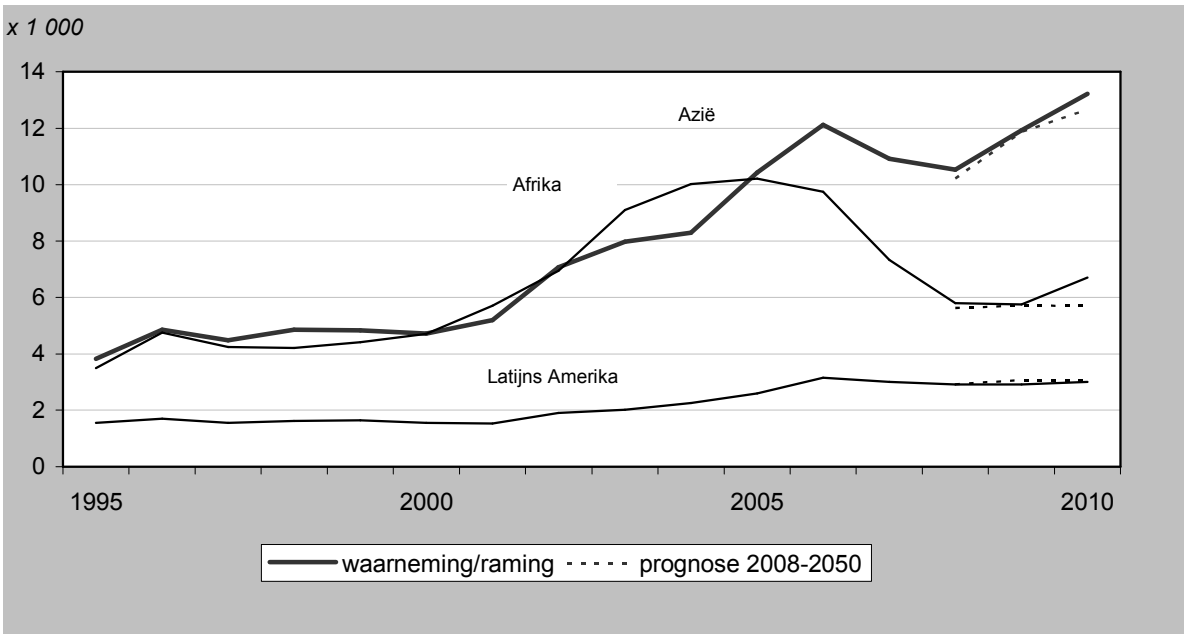

8. Emigratie 1e generatie Azië, Afrika en Latijns Amerika, waarneming en prognose 2010-2060

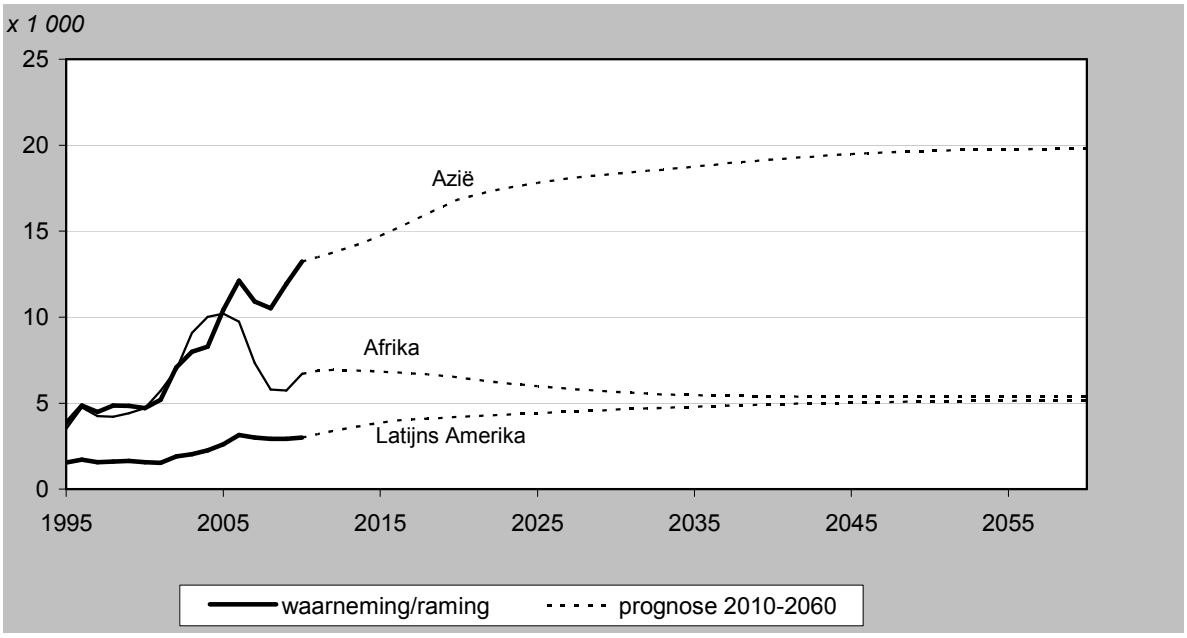

De emigratie van Afrikanen is in 2010 tegen de verwachting in toegenomen. Dit hangt samen met de toename van de (asiel)immigratie in 2008 en 2009. Voor de lange termijn zijn de veronderstelde immigratiewaarden niet veranderd. De verwachte emigratie ligt met ruim 5 duizend per jaar structureel ongeveer 0,6 duizend hoger dan volgens de vorige prognose. Dit is het gevolg van de aangepaste veronderstelling voor de retourpercentages.

De emigratie van eerstegeneratieallochtonen uit Latijns-Amerika ligt de afgelopen jaren rond de 3 duizend. Op termijn wordt een stijging tot 5 duizend per jaar verwacht. Ten opzichte van de vorige prognose zijn dit 3 duizend emigranten per jaar extra. Dit verschil wordt deels veroorzaakt doordat de veronderstellingen voor de immigratie zijn verhoogd van 4 naar 7 duizend per jaar en deels door de hogere retourpercentages.

3.2.3 Marokko en Turkije

De emigratie van Marokkanen is zoals verwacht gedaald (*grafiek 9*). Omdat de veronderstellingen voor immigratie en retourmigratie weinig zijn veranderd blijft het eindniveau van de emigratie ongewijzigd op iets minder dan duizend personen per jaar (*grafiek 10*).

9. Emigratie 1e generatie Turkije en Marokko, waarneming en prognose 2008-2050

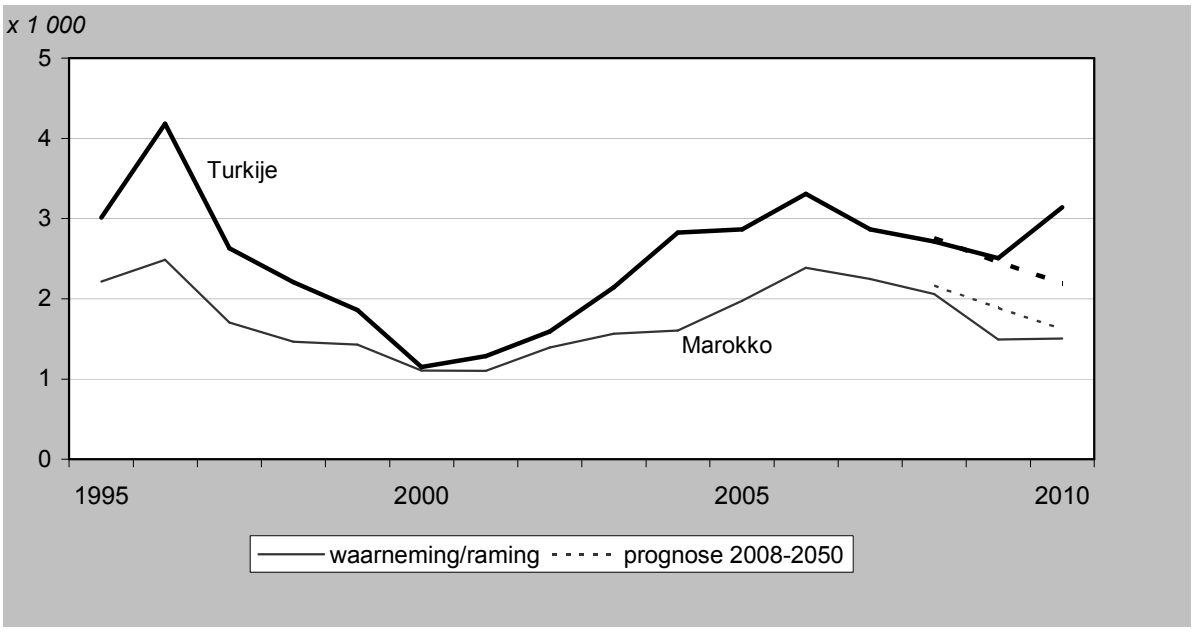

10. Emigratie 1e generatie Turkije en Marokko, waarneming en prognose 2010-2060

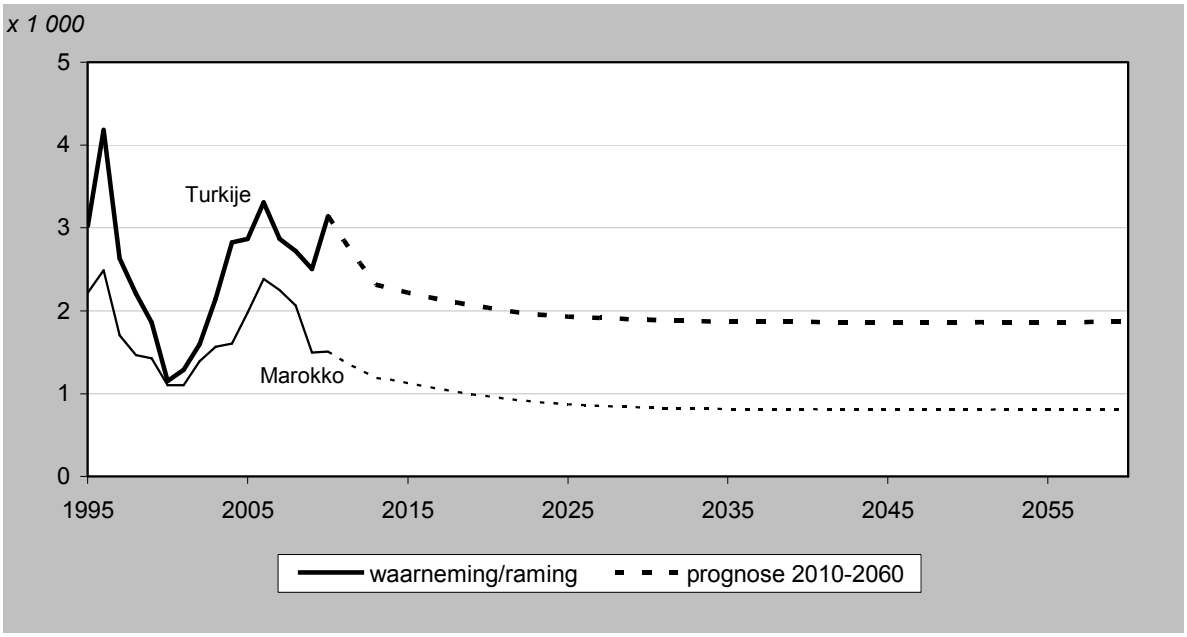

De emigratie van Turken is na een jarenlange daling in 2009 onverwacht weer gestegen. Dit hangt samen met de toename van de immigratie in 2008 en 2009, terwijl in de prognose een daling was verondersteld.

Vanwege het toegenomen aandeel arbeid- en studiemigranten uit Turkije is het verondersteld e retourpercentage iets verhoogd ten opzichte van de vorige prognose. Dit heeft, samen met de hogere immigratie, geleid tot een hogere eindwaarde voor de emigratie van 2 duizend. Dat is duizend hoger dan in de vorige prognose.

3.2.4 Suriname, Indonesië en de Nederlandse Antillen/Aruba

De emigratie van Surinamers is na een jarenlange daling in 2010 weer iets toegenomen, na een kleine opleving in de immigratie in 2008 en 2009 (*grafiek 11*). De verwachte eindwaarde van de emigratie komt op krap duizend per jaar, een paar honderd onder de vorige prognose (*grafiek 12*). Dit is het gevolg van de iets verlaagde immigratieveronderstellingen.

11. Emigratie 1e generatie Antillen, Suriname en Indonesië, waarneming en prognose 2008-2050

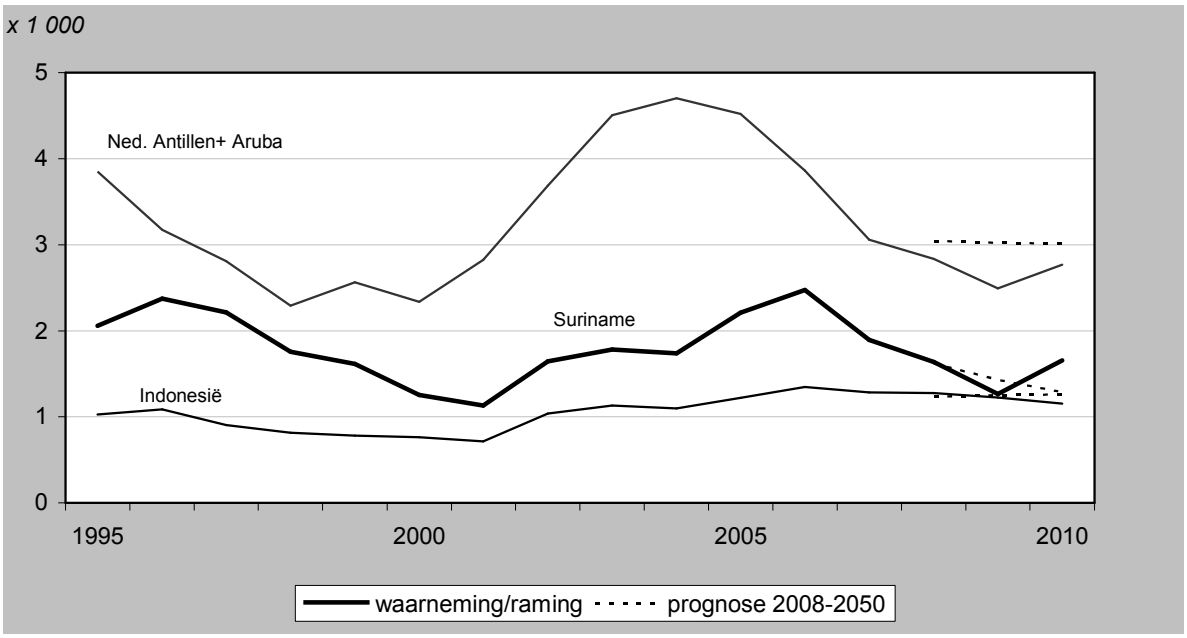

12. Emigratie 1e generatie Antillen, Suriname en Indonesië, waarneming en prognose 2010-2060

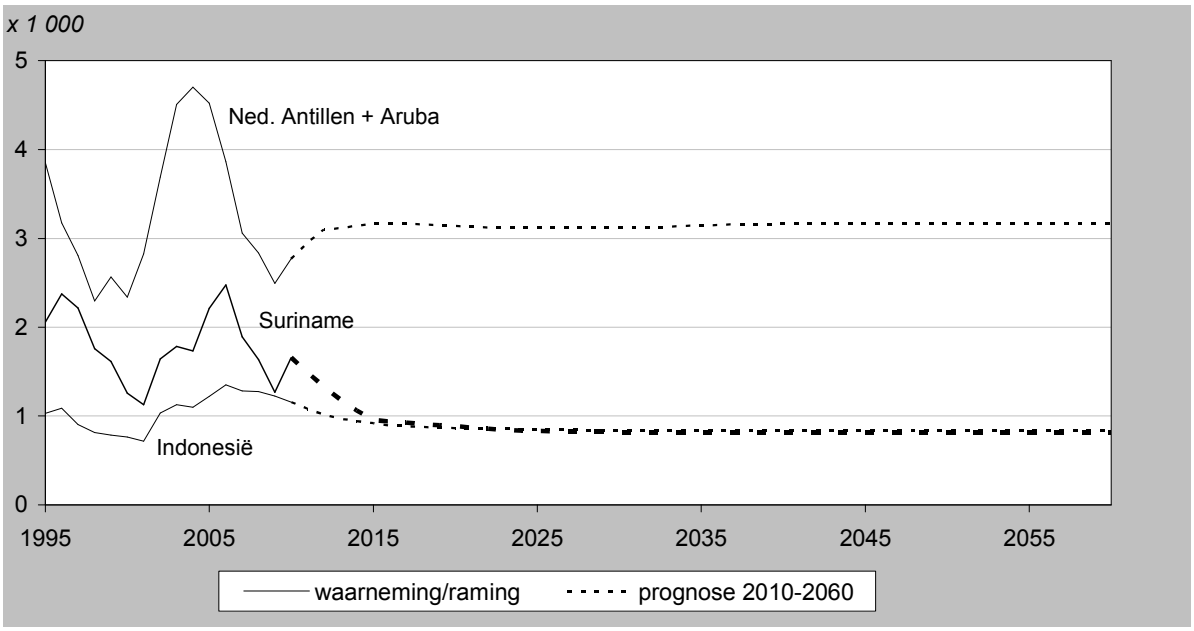

De emigratie van Antillianen/Arubanen is in 2010 na een lichte daling in 2009 ongeveer op de in de vorige prognose verwachte waarde uitgekomen. De veronderstellingen voor immigratie en retourmigratie zijn niet aangepast: het verwachte aantal emigranten blijft 3 duizend per jaar.

Het aantal emigranten met herkomst Indonesië ligt iets boven de duizend per jaar. Volgens de prognose daalt dit nog met een paar honderd. De verwachtingen zijn vrijwel gelijk aan die in de vorige prognose.

3.2.5 Overig Europa en overig niet-Europa

De emigratie van personen uit overig Europa ligt enkele honderden hoger dan het in de vorige prognose verwachte aantal (*grafiek 13*). Naar verwachting zal de emigratie van deze herkomstgroep de komende jaren afnemen en een eindniveau van iets onder de 3 duizend bereiken (*grafiek 14*). Er zijn slechts kleine verschillen met de vorige prognose.

13. Emigratie 1e generatie Overig Europa en Overig niet-Europa, waarneming en prognose 2008-2050

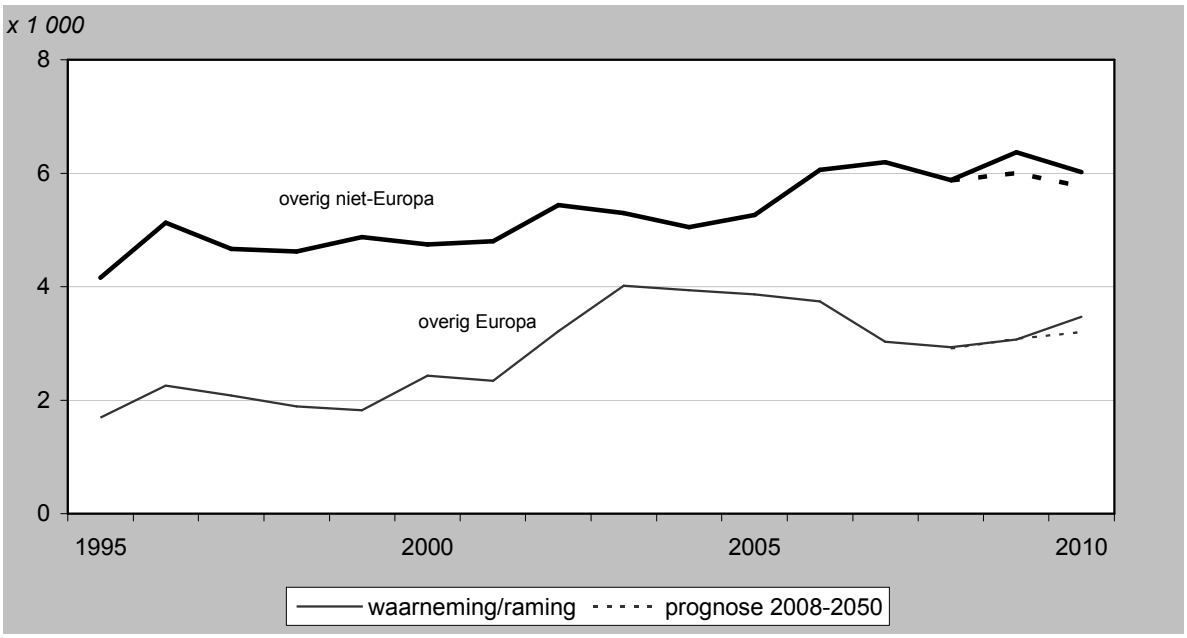

14. Emigratie 1e generatie Overig Europa en Overig niet-Europa, waarneming en prognose 2010-2060

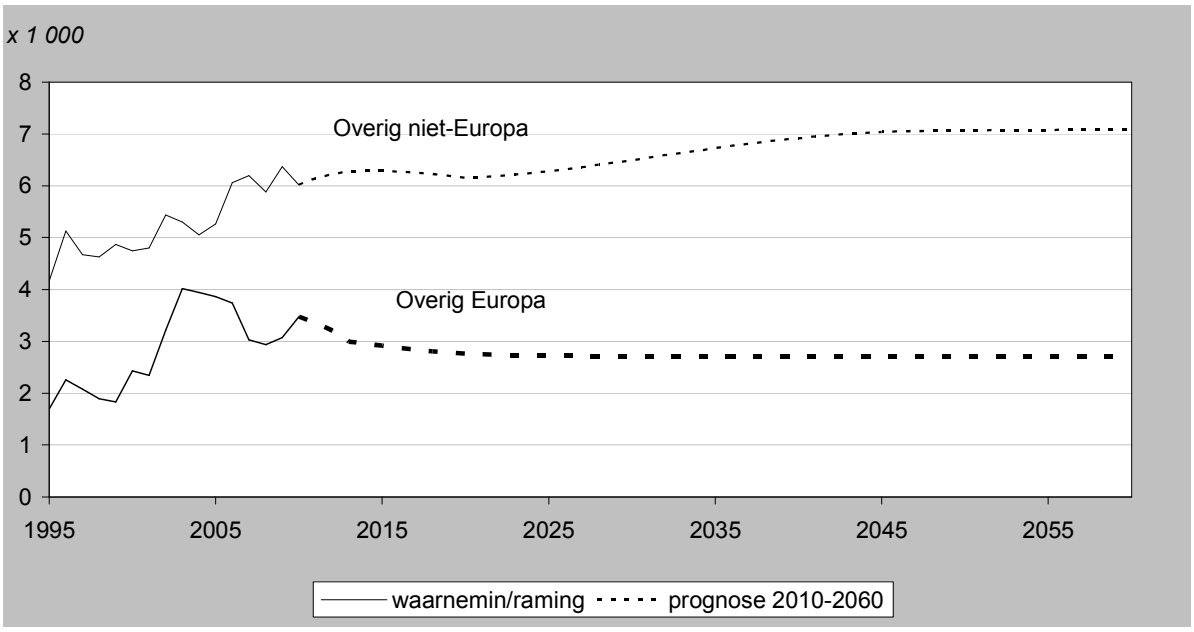

De emigratie uit overig niet-Europa (Noord-Amerika, Oceanië en Japan) vertoont een geleidelijk stijgende lijn, die een gevolg is van een geleidelijke toename van de immigratie. In de immigratieveronderstellingen wordt deze stijging doorgetrokken, waardoor die ook in de prognose voor de emigratie doorzet. De emigratie loopt naar verwachting verder op tot 7 duizend personen per jaar, dezelfde eindwaarde als in de vorige prognose.

4. Autochtonen en tweedegeneratieallochtonen

De emigratie van autochtonen en tweedegeneratieallochtonen nam vanaf de eeuwwisseling toe en bereikte in 2006 een hoogtepunt met 60 duizend migranten. In 2007 zette een lichte daling in, die van 2008 op 2009 sterk versnelde. In één jaar tijd daalde het aantal emigranten met ruim 20 procent. De daling was relatief iets sterker bij de autochtonen (-24 procent) dan bij de tweedegeneratieallochtonen (-17 procent). In 2010 is de emigratie weer licht toegenomen tot 43 duizend, 12 duizend minder dan in de vorige prognose werd verwacht.

De vorige prognose had de grote afname in 2009 niet voorzien en het is onduidelijk waardoor deze is veroorzaakt. Mogelijk is er een samenhang met de snelle economische neergang in 2008. Bij eerdere recessies blijkt er echter geen consistent verband te zijn tussen de economische groei in Nederland en de ontwikkelingen in de emigratie van in Nederland geborenen. De recessie van 1975 ging in dat jaar gepaard met een daling van de emigratie van in Nederland geborenen, net als in 2009, gevolgd door een stijging een jaar later, toen de economie weer aantrok. Tijdens de economische krimp in 1981-1982 liep de emigratie van in Nederland geborenen echter op. Vanaf 1983 was er een afname, maar het herstel van de economische groei in 1983 werd pas vier jaar later gevolgd door een toename van de emigratie. Tijdens de laagconjunctuur van 2002-2003 liep het aantal autochtone emigranten verder op, evenals het aantal emigranten van de tweede generatie.

Mogelijk is er een verband tussen de afname van de emigratie en de sterke daling van het aantal verhuizingen in 2009, die hoogstwaarschijnlijk werd veroorzaakt door de stagnatie van de woningmarkt. Would-be emigranten kunnen hun woning niet verkopen en vertrekken daarom (nog) niet. In de geregistreerde emigratie, dus exclusief het saldo administratieve correcties, is van 2008 op 2009 een relatief sterkere daling zichtbaar bij gehuwden dan bij niet-gehuwden en bij 30-plussers dan bij twintigers. Gehuwden bezitten verhoudingsgewijs vaker een eigen woning, twintigers verhoudingsgewijs minder vaak. Ook daalde de geregistreerde emigratie naar Duitsland en België verhoudingsgewijs iets sterker dan naar andere bestemmingen. Bij emigratie naar de buurlanden spelen vaak woonmotieven een rol.

Onderzoek wijst erop dat economische motieven slechts een bescheiden rol spelen bij de beslissing om te emigreren. Belangrijker zijn onder meer sociale netwerken, het vertrouwen in de politiek, psychologische eigenschappen, partners en tevredenheid met het publieke domein. De meerderheid van de Nederlandse emigranten denkt er met de emigratie financieel zelfs op achteruit te gaan. Zorgen over sociale problemen als criminaliteit en etnische diversiteit blijken van groter belang (Van Dalen en Henkens, 2008, Van Dalen en Henkens, 2007), en ook bevolkingsdichtheid, ruimte, natuur en stilte spelen een belangrijke rol (Ter Bekke et al., 2005).
Het is mogelijk dat de stijging van de emigratie tot 2006 vooral verband hield met dergelijke niet-economische factoren. Sinds de eeuwwisseling heeft Nederland politiek en maatschappelijk roerige tijden doorgemaakt, die mogelijk een weerslag hadden op de emigratie. De dalende emigratie sinds 2007 zou dan kunnen worden gezien als de terugkeer van de emigratiekansen naar een meer gebruikelijk niveau.

Voor de prognose wordt verondersteld dat de huidige emigratiekansen van autochtonen iets onder het structurele niveau in de toekomst liggen. Ze zijn dus tijdelijk verlaagd, mogelijk door de stagnerende huizenmarkt. De langetermijnveronderstellingen uit de vorige prognose worden gehandhaafd, wat betekent dat wordt aangenomen dat de emigratiekansen in de toekomst rond het niveau uit de jaren 2002-2003 bewegen. Dit niveau ligt aanmerkelijk lager dan de hoge waarden in 2006. Wel wordt, ten opzichte van de situatie in 2002-2003, een iets hogere emigratiekans verondersteld voor jonggepensioneerden (65-69-jarigen).

Tweedegeneratieallochtonen hebben duidelijk hogere emigratiekansen dan autochtonen. Bij de jongeren hangt dit ermee samen dat hun (eerstegeneratie-)ouders, bij wie ze nog inwonen, relatief hoge emigratiekansen hebben. Ook volwassenen van de tweede generatie emigreren echter vaker dan autochtonen. Dit valt te verklaren uit het feit dat ze via hun ouders een band met het buitenland hebben. De prognose veronderstelt ook voor de toekomst verhoudingsgewijs hogere emigratiekansen voor tweede generatie allochtonen. De groei van de tweede generatie en de afname van het aantal autochtonen leidt daardoor tot relatief hogere emigratiekansen voor in Nederland geboren personen. Bij de jongeren van de tweede generatie wordt aangenomen dat de emigratiekansen meebewegen met die van eerste generatie vrouwen van dezelfde herkomstgroep.

Onder deze veronderstellingen loopt het aantal in Nederland geboren emigranten op de korte termijn op tot 46 à 48 duizend personen per jaar, vergelijkbaar met de prognose van 2008 (grafiek 15).

15. Emigratie van autochtonen en 2e generatie allochtonen, waarneming en prognose 2010-2060

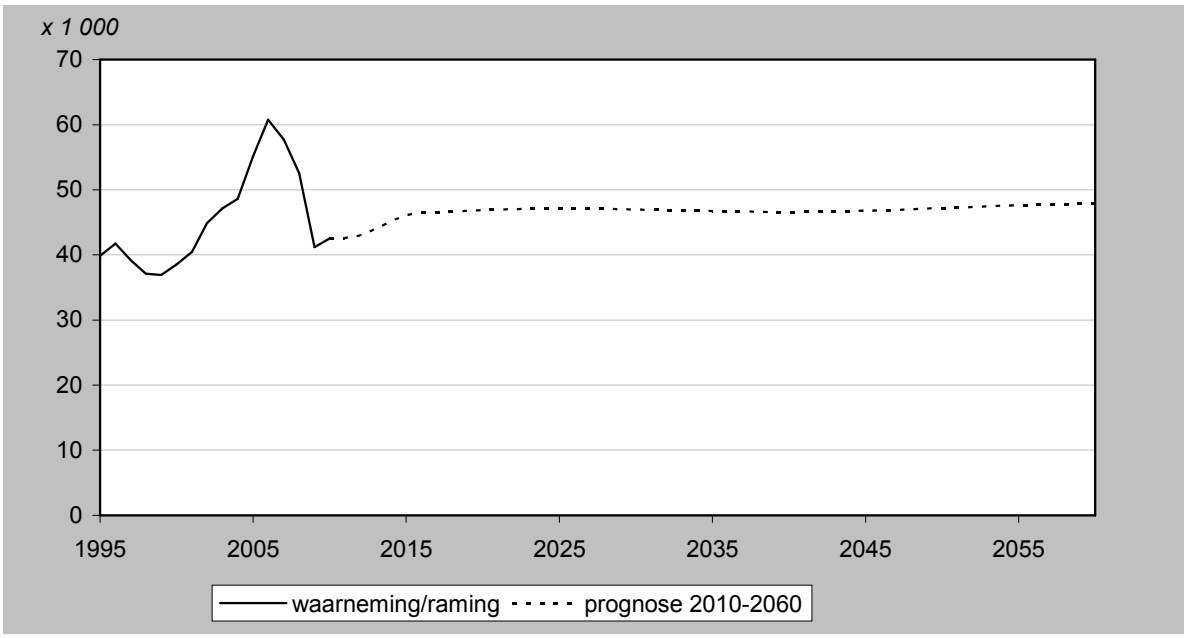

5. Totaalbeeld

De veronderstellingen over de emigratie van de verschillende herkomstgroepen leiden op termijn tot een totale emigratie van 129 duizend. Dat is 16 duizend hoger dan in de vorige prognose (*grafiek 16, staat 1*). De grootste verschillen met de vorige prognose treden op bij de herkomstgroepen Azië (van 14 naar 20 duizend) en EU-26 (van 28 naar 33 duizend), gevolgd door Latijns-Amerika (van 2 naar 5 duizend). De hogere emigratieverwachtingen hangen voor een belangrijk deel samen met de verhoogde immigratieveronderstellingen (Nicolaas et al, 2011). Daarnaast zijn de veronderstelde retourmigratiepercentages voor EU-26, Latijns-Amerika en Turkije naar boven bijgesteld.

16. Emigratie, waarneming en prognoses

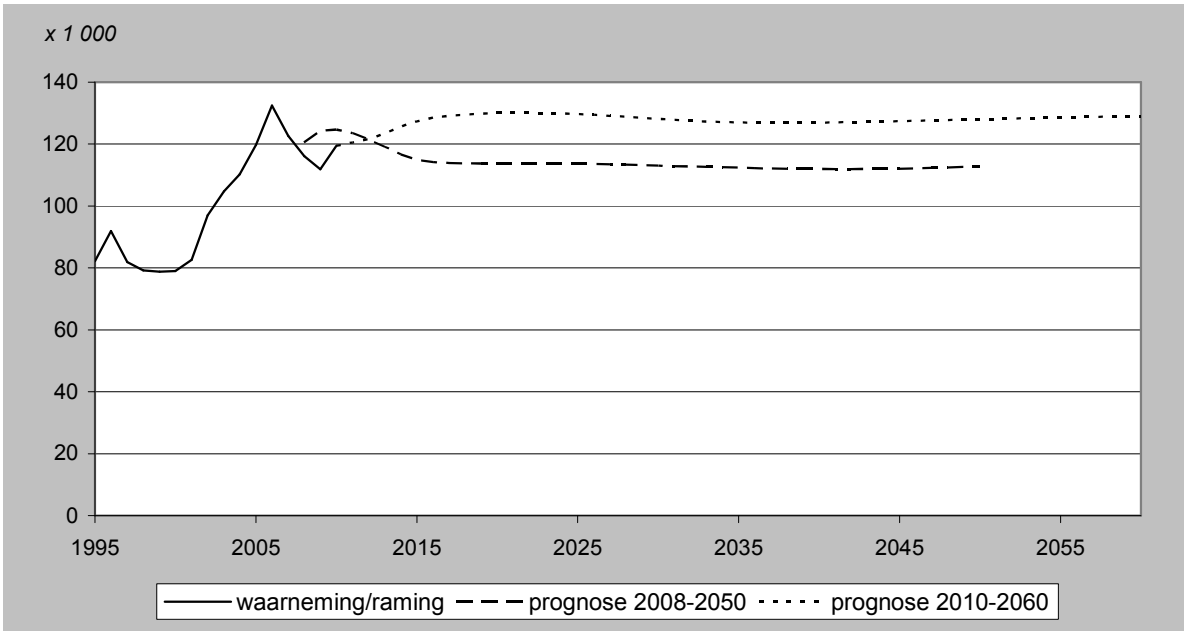

Staat

Verwachtingen voor emigratie naar herkomst, vergelijking prognoses.

	Prognose 2010-2060		Prognose 2008-2050	
	2010[1)]	2060	2010	2050
	x 1 000			
Totaal	119	129	125	113
Nederland	43	48	55	47
Totaal niet-westers	32	37	30	27
w.v.:				
Turkije	3	2	2	1
Marokko	2	1	2	1
Suriname	2	1	1	1
Ned. Antillen/Aruba	3	3	3	3
Afrika	7	5	6	5
Azië	13	20	13	14
Latijns-Amerika	3	5	3	2
Totaal westers	45	44	41	39
w.v.:				
Indonesië	1	1	1	1
EU-26	34	33	30	28
Overig Europa	3	3	3	3
Overig niet-Europa	6	7	6	7

1) Gebaseerd op cijfers tot en met september 2010

Literatuur

Bekke, S. ter, H. P. van Dalen en K. Henkens, 2005, Emigratie van Nederlanders: geprikkeld door bevolkingsdruk. Demos, 21(4), p.25-28.

CBS, 2009, Daling aantal verhuizingen zet door. CBS Persbericht, 12 augustus 2009.

CBS, 2011, Recordaantal immigranten in 2010. CBS Persbericht, 9 februari 2011.

Dalen, H.P. van en C.J.I.M. Henkens, 2007, Longing for the Good Life: Understanding Emigration from a High-Income Country. Population and Development Review 33(1), p.37-66.

Dalen, H.P. van en C.J.I.M. Henkens, 2008, Exit, voice and loyalty in the Netherlands. VOX: research based policy analysis and commentary from leading economists.

Duin, C. van, en J. Garssen, 2011, Bevolkingsprognose 2010-2060: sterkere vergrijzing, langere levensduur. Bevolkingstrends 59(1), blz. 16-23.

Duin, C, van, G. de Jong, L. Stoeldraijer en J. Garssen, 2011, Bevolkingsprognose 2010-2060, model en veronderstellingen betreffende de sterfte, beschikbaar via www.cbs.nl., wordt gepubliceerd in Bevolkingstrends 59(2).

Jong, A. de en H. Nicolaas, 2006, Prognose van emigratie op basis van een retourmigratiemodel. Bevolkingstrends 53(1), blz. 24-31.

Nicolaas, H., 2009, Bevolkingsprognose 2008-2050: veronderstellingen over emigratie. Bevolkingstrends 57(1), blz. 34-40.

Nicolaas, H., 2011, Ruim helft Poolse immigranten vertrekt weer. Bevolkingstrends 59(1), blz. 32-36.

Nicolaas, H., S. Verschuren, C. van Duin en E. Wobma, 2011, Bevolkingsprognose 2010-2060, veronderstellingen over immigratie, beschikbaar via www.cbs.nl., wordt gepubliceerd in Bevolkingstrends 59(2).

Stoeldraijer, L. en J. Garssen, 2011, Prognose van de bevolking naar herkomst, 2010-2060, Bevolkingstrends 59(1), blz. 24-31.